

Φάσμα Αυτισμού

Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή Μη Προσδιοριζόμενη Αλλιώς (ΔΑΔ-ΜΠΑ)

Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή Μη Προσδιοριζόμενη Αλλιώς (ΔΑΔ-ΜΠΑ)

Οδηγίες για την τάξη (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

1. Διεξάγετε εκπαίδευση για την ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας κατά την έναρξη του σχολικού έτους
2. Παρέχετε δραστηριότητες που να προωθούν την αποδοχή και την υποστήριξη
3. Αναθέστε στους μαθητές συγκεκριμένους ρόλους κατά τη διάρκεια ομαδικών εργασιών
4. Βεβαιωθείτε ότι ο κάθε μαθητής έχει το ρόλο του στις δραστηριότητες της τάξης
5. Παρέχετε στους μαθητές 2-3 μικρά διαλείμματα κατά τη διάρκεια των περιόδων
6. Χρησιμοποιήστε μεθόδους όπως η ανάλυση εργασιών, η μοντελοποίηση, η καθοδηγούμενη πρακτική και τα παιχνίδια ρόλων για τη μεγιστοποίηση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών στην τάξη
7. Συμπεριλάβετε όλα τα είδη δραστηριοτήτων για να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή των μαθητών με ΔΑΔ-ΜΠΑ
8. Εισάγετε κοινωνικές ιστορίες και στρατηγικές εκμάθησης με ομότιμους μεσολαβητές (π.χ. διδασκαλία από ομότιμους)
9. Εφαρμόστε ένα σύστημα επιβράβευσης ατομικό ή σε ολόκληρη την τάξη (π.χ. συμβολική οικονομία)
10. Εφαρμόστε εκπαίδευση κοινωνικών δεξιοτήτων
11. Χρησιμοποιήστε κάρτες απόκρισης (προεκτυπωμένες, για γράψιμο), για να δώσετε στους μαθητές επιπλέον ευκαιρίες εξάσκησης

Οδηγίες για το Σχολείο (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

Τμηματοποίηση Τάξεων / Διαρρύθμιση

Μειώστε την πίεση και το άγχος στο σχολικό περιβάλλον αναπτύσσοντας νέες συνήθειες εκμάθησης χωρίς να διαταράσσετε τη ρουτίνα του μαθητή με ΔΑΔ-ΜΠΑ. Επαναλάβετε τις οδηγίες και εξηγήστε τις έννοιες δίνοντας το λόγο με τη σειρά, διδάσκοντας τους μαθητές να

μοιράζονται και να συμπεριφέρονται σωστά σε ένα παιχνίδι. Μειώστε το άγχος για τις προσδοκίες εργασιών, υποστηρίξτε τις υπάρχουσες συνήθειες και εισάγετε νέες ή αλλαγμένες εργασίες.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Κοινότητα

1. **Διεξάγετε εκστρατεία για την ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων** σχετικά με την έννοια ΔΑΔ-ΜΠΑ. Εμπλέξτε τους γονείς και τη σχολική κοινότητα για να υποστηρίξετε την ένταξη ενός μαθητή με ΔΑΔ-ΜΠΑ στην τάξη.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

2. **Συνεργαστείτε με τις οικογένειες για να αναπτυχθεί μια συνεπής προσέγγιση για τη διαχείριση συμπεριφοράς.** Για παράδειγμα, εάν το παιδί διαπιστώσει ότι πρέπει να ανταποκριθεί με ένα συγκεκριμένο τρόπο σε μια οδηγία ή ότι κάθε φορά που αντιδρά με έναν ορισμένο τρόπο ακολουθεί η ίδια συνέπεια, θα μάθει την κατάλληλη συμπεριφορά πολύ πιο γρήγορα.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Προσαρμογή στο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Μειώστε την πίεση και το άγχος στο σχολικό περιβάλλον αναπτύσσοντας νέες συνήθειες εκμάθησης χωρίς να διαταράσσετε τη ρουτίνα του μαθητή με ΔΑΔ-ΜΠΑ. Επαναλάβετε τις οδηγίες και εξηγήστε τις έννοιες δίνοντας το λόγο με τη σειρά, διδάσκοντας τους μαθητές να μοιράζονται και να συμπεριφέρονται σωστά σε ένα παιχνίδι. Μειώστε το άγχος για τις προσδοκίες εργασιών, υποστηρίξτε τις υπάρχουσες συνήθειες και εισάγετε νέες ή αλλαγμένες εργασίες.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

1. **Αναπτύξτε δεξιότητες γραμματισμού** προκειμένου να βοηθήσετε την αντιμετώπιση διαγωνισμάτων και εξετάσεων στο σχολικό περιβάλλον.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Πειθαρχία

Αναπτύξτε πολιτικές και στρατηγικές για την προστασία ενάντια στον εκφοβισμό και τις επιθετικές καταστάσεις που στοχεύουν μαθητές με ΔΑΔ-ΜΠΑ.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Εργασία για το σπίτι

Μειώστε την πίεση και το άγχος στο σχολικό περιβάλλον αναπτύσσοντας νέες συνήθειες εκμάθησης χωρίς να διαταράσσετε τη ρουτίνα του μαθητή με ΔΑΔ-ΜΠΑ. Επαναλάβετε τις οδηγίες και εξηγήστε τις έννοιες δίνοντας το λόγο με τη σειρά, διδάσκοντας τους μαθητές να μοιράζονται και να συμπεριφέρονται σωστά σε ένα παιχνίδι. Μειώστε το άγχος για τις προσδοκίες εργασιών, υποστηρίξτε τις υπάρχουσες συνήθειες και εισάγετε νέες ή αλλαγμένες εργασίες.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Γονείς / Σύλλογοι Γονέων

1. **Διεξάγετε εκστρατεία ανάπτυξης της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων** σχετικά με την έννοια ΔΑΔ-ΜΠΑ. Συμπεριλάβετε τους γονείς και τη σχολική κοινότητα για να υποστηρίξετε την ένταξη ενός μαθητή με ΔΑΔ-ΜΠΑ στην τάξη.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

3. **Συνεργαστείτε με τις οικογένειες για να αναπτυχθεί μια συνεπής προσέγγιση για τη διαχείριση συμπεριφοράς.** Για παράδειγμα, εάν το παιδί διαπιστώσει ότι πρέπει να ανταποκριθεί με ένα συγκεκριμένο τρόπο σε μια οδηγία ή ότι κάθε φορά που αντιδρά με έναν ορισμένο τρόπο ακολουθεί η ίδια συνέπεια, θα μάθει την κατάλληλη συμπεριφορά πολύ πιο γρήγορα.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Σχολικά Έργα (Projects)

1. **Αναπτύξτε δεξιότητες γραμματισμού** προκειμένου να βοηθήσετε την αντιμετώπιση διαγνωσμάτων και εξετάσεων στο σχολικό περιβάλλον.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Υποστήριξη Μαθητών

1. **Οργανώστε την ένταξη του μαθητή στις δραστηριότητες της τάξης σας, αναπτύσσοντας μορφές επικοινωνίας** όπως χειρονομικά συστήματα ή συστήματα που βασίζονται σε εικόνες.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

2. **Αναπτύξτε δεξιότητες γραμματισμού** προκειμένου να βοηθήσετε την αντιμετώπιση διαγνωσμάτων και εξετάσεων στο σχολικό περιβάλλον.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Επαγγελματική Επιμόρφωση Δασκάλων/Καθηγητών

1. **Μειώστε την πίεση και το άγχος στο σχολικό περιβάλλον** αναπτύσσοντας νέες συνήθειες εκμάθησης χωρίς να διαταράσσετε τη ρουτίνα του μαθητή με ΔΑΔ-ΜΠΑ. Επαναλάβετε τις οδηγίες και εξηγήστε τις έννοιες δίνοντας το λόγο με τη σειρά, διδάσκοντας τους μαθητές να μοιράζονται και να συμπεριφέρονται σωστά σε ένα παιχνίδι. Μειώστε το άγχος για τις προσδοκίες εργασιών, υποστηρίξτε τις υπάρχουσες συνήθειες και εισάγετε νέες ή αλλαγμένες εργασίες.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

2. **Βοηθήστε το παιδί να κατανοήσει και να χρησιμοποιεί πλουσιότερη γλώσσα και να τη χρησιμοποιεί πιο αυθόρμητα**, αναπτύσσοντας δεξιότητες συνομιλίας και ενισχύοντας τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων φυσικών χειρονομιών, ομιλίας, σημάτων, εικόνων και γραπτών λέξεων.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Τεχνολογία

Αναπτύξτε πολιτική και στρατηγικές για την προστασία ενάντια στον εκφοβισμό και τις επιθετικές καταστάσεις που στοχεύουν μαθητές με ΔΑΔ-ΜΠΑ.

[Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>]

Υποστηρικτική βιβλιογραφία

Η Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή – Μη Προσδιοριζόμενη Αλλιώς (Άτυπος Αυτισμός, ΔΑΔ-ΜΠΑ) «αναφέρεται σε μια ομάδα διαταραχών που χαρακτηρίζονται από εξασθένιση στην ανάπτυξη κοινωνικής αλληλεπίδρασης, λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας, ευρηματικής δραστηριότητας, καθώς και από περιορισμένο αριθμό ενδιαφερόντων, και επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες» (<https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>). Πιο περιεκτικά, η ΔΑΔ-ΜΠΑ αναφέρεται σε άτομα τα οποία «παρουσιάζουν μόνο κάποια χαρακτηριστικά αυτισμού» (Delfos, Atwood, σελ. 20).

“Η ΔΑΔ-ΜΠΑ συχνά αναφέρεται εσφαλμένα απλά ως «ΔΑΔ». Ο όρος ΔΑΔ αναφέρεται στην κατηγορία καταστάσεων στις οποίες ανήκει ο αυτισμός. Η ΔΑΔ δεν αποτελεί διάγνωση από μόνη της, ενώ η ΔΑΔ-ΜΠΑ αποτελεί διάγνωση” (European Commission, *Some elements about the prevalence of Autism Spectrum Disorders (ASD) in the European Union*).

Ένα άτομο μπορεί να διαγνωστεί με ΔΑΔ-ΜΠΑ εάν δεν ανταποκρίνεται πλήρως στα κριτήρια της Διαταραχής του Φάσματος του Αυτισμού (ASD), του Συνδρόμου Άσπεργκερ, του Συνδρόμου Ρετ ή της Παιδικής Αποδιοργανωτικής Διαταραχής, αλλά έχει πολλά από τα χαρακτηριστικά.

Τα παιδιά είναι συνήθως 3-4 ετών όταν εμφανίζουν συμπτώματα για διάγνωση. Δεν υπάρχει κάποιο καθορισμένο πρότυπο συμπτωμάτων ή σημαδιών στα παιδιά με ΔΑΔ-ΜΠΑ. Παιδιά με ΔΑΔ-ΜΠΑ ενδέχεται να παρουσιάζουν μερικά από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Κοινωνικά και συναισθηματικά

- Φτωχές κοινωνικές δεξιότητες.
- Απροθυμία για οπτική επαφή.
- Αντιμετώπιση δυσκολιών στην αποτελεσματική επικοινωνία.
- Φαίνεται να στερούνται την επιθυμία να μοιραστούν δραστηριότητες με άλλους, προτιμών να είναι μόνοι.
- Ίσως να είναι πρόθυμοι να κάνουν φίλους αλλά δεν ξέρουν πώς. Μπορεί να γίνονται ακούσια επιθετικοί στην προσπάθειά τους να είναι κοινωνικοί.
- Έλλειψη κοινωνικής ενσυναίσθησης.
- Δυσκολία στο να κατανοήσουν ότι άλλοι άνθρωποι έχουν τις δικές τους, διαφορετικές πεποιθήσεις, επιθυμίες και προθέσεις οι οποίες καθοδηγούν τη συμπεριφορά τους.
- Δυσκολία να λάβουν το λόγο με τη σειρά ή/και να μοιράζονται με ομότιμους.
- Δυσκολία διαφοροποίησης ανάμεσα σε γνωστούς και άγνωστους ανθρώπους.
- Περιορισμένες δεξιότητες παιχνιδιού που συχνά τους οδηγούν να προσκολληθούν στο να παίζουν με συγκεκριμένα παιχνίδια με συγκεκριμένο τρόπο.
- Περιορισμένες δεξιότητες ευρηματικού παιχνιδιού.

Γλώσσα και επικοινωνία

- Δυσκολία στην κατανόηση ή χρήση κατάλληλων μορφών επικοινωνίας, όπως η λεκτική γλώσσα, η γλώσσα του σώματος, οι εκφράσεις του προσώπου, ο τόνος της φωνής και οι χειρονομίες.
- Δυσκολία στην ανάπτυξη και κατανόηση άλλων μορφών επικοινωνίας, όπως τα συστήματα που βασίζονται σε εικόνες.
- Περιορισμένη ή καθόλου ομιλία ή/και έλλειψη χαρακτηριστικών επικοινωνιακών χειρονομιών.
- Κυριολεκτική κατανόηση της γλώσσας. Για παράδειγμα, δεν καταλαβαίνουν πότε κάποιος αστειεύεται.

Προσαρμογή

- Το βρίσκουν πολύ δύσκολο να ερμηνεύσουν και να επεξεργαστούν νέες πληροφορίες.
- Δυσκολεύονται στην αντιμετώπιση της αλλαγής.
- Μπορεί να αισθάνονται άγχος λόγω μικρών αλλαγών στη ρουτίνα, τη δραστηριότητα ή το άγνωστο περιβάλλον.
- Ίσως αποφεύγουν αγνώστους ή νέες δραστηριότητες λόγω φόβου και άγχους.
- Θέλουν να εργάζονται τέλεια και ίσως να μην επιθυμούν να δοκιμάσουν εργασία την οποία αισθάνονται ότι δεν μπορούν να κάνουν τέλεια.

- Ίσως θέλουν να έχουν τον έλεγχο των καταστάσεων και μπορεί να γίνουν πολύ επιτυχημένοι στη χειραγώγηση των ανθρώπων για να διατηρήσουν τον έλεγχο.

Γνωστικά

- Ίσως έχουν μαθησιακές δυσκολίες λόγω κακής μνήμης και προσοχής.
- Χρειάζονται επανάληψη οδηγιών/κατευθύνσεων και ίσως χρειάζονται χρόνο επεξεργασίας προτού ανταποκριθούν ή ενεργήσουν.
- Ίσως έχουν δυσκολίες στην κατανόηση εννοιών όπως η λήψη του λόγου με τη σειρά, η κοινή χρήση ή το πώς να ενταχθούν σε καταστάσεις παιχνιδιού [Αναφορά: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>].

Ιστοσελίδες και Εκθέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δράσεις δημόσιας υγείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Διαταραχής του Φάσματος του Αυτισμού (ASD)

http://ec.europa.eu/health/major_chronic_diseases/diseases/autistic_en#fragment2

Ερευνητικές δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Διαταραχής του Φάσματος του Αυτισμού (ASD)

http://ec.europa.eu/health/major_chronic_diseases/diseases/autistic_en#fragment3

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την Ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ET 2020)

<http://bcasd.com/autism/resources/pdd/>

<http://childstudycenter.yale.edu/autism/information/pddnos.aspx>

<https://www.brainbalancecenters.com/blog/2012/02/signs-and-symptoms-of-pdd-nos/>

<https://www.autismspeaks.org/what-autism/pdd-nos>

<https://iris.peabody.vanderbilt.edu/module/asd1/#content>

Αναφορές

Delfos, Martine F, Attwood, Tone, 2005, *A Strange World: Autism, Asperger's Syndrome, and PDD-NOS: A Guide for Parents, Partners, Professional Carers, and People with ASDs*, Jessica Kingsley Publishers

<https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/diagnoses/pervasive-developmental-disorder-not-otherwise-specified-pdd-nos/>

Prevalence and early detection of Autism Spectrum Disorders (ASD) in the EU

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/major_chronic_diseases/docs/asds_eu_en.pdf